

Téma: Egyenlőként kezelve? – Emberi jogok

Az emberi jogok témájának feldolgozásához a munkát három önálló részre osztottuk. Az egyes szakaszok a téma egy-egy adott aspektusát vizsgálják, különböző meglátásokat és kihívásokat kínálva.

- 1. szakasz** Az én jogaim
- 2. szakasz** A te jogaid
- 3. szakasz** Jogok a gyakorlatban

Az egyes szakaszok az következőket tartalmazzák:

- a tanároknak szóló jegyzetek
- feladatok
- vizuális és szöveges segédanyagok
- ajánlott online segédanyagok

A tevékenységek tanárok által irányított vitákból, csoportmunkából, önálló tanulásból, valamint elsődleges és másodlagos történelmi források használatából állhatnak. A tanárok eldönthetik, hogy mely osztály- vagy csoportszintű tevékenységeket hajtják végre.

A téma áttekintése

„Végül is hol kezdődnek az egyetemes emberi jogok? A közvetlen környezetünkben, az otthonunkhoz közel – olyan közeli és olyan jelentéktelen helyeken, amelyek nincsenek rajta egyetlen világtérképen sem. Ez az egyén saját világa; a környék, ahol lakik; az iskola vagy egyetem, ahova tanulni jár; a gyár, a farm vagy iroda, ahol dolgozik. Ezek azok a helyek, ahol minden férfi, nő és gyermek törvény előtti egyenlőségre, esélyegyenlőségre és megkülönböztetéstől mentes egyenlő méltóságra vágyik. Ha e jogoknak ezeken a helyeken nincs jelentőségük, akkor máshol sem igazán fontosak. Amíg a polgárok nem tesznek azért, hogy közvetlen környezetükben érvényesítsék e jogokat, hiába várunk előrelépést a nagyvilágban.”

Eleanor Roosevelt: „Saját kezünkben” (1958-ban, az Egyetemes Emberi Jogok Nyilatkozatának tizedik évfordulója alkalmából tartott beszéd)

Mik a jogok? A jogok az emberek számára biztosított, a jogrendszeren, társadalmi megállapodáson vagy etikai elméleten alapuló szabadságok. A jogokat gyakran bizonyos társadalmi csoportokat (kisebbségi csoportokat) vagy mindenkit megillető jogokra osztjuk fel. Az egyetemes jogok ez utóbbi kategóriáját nevezzük emberi jogoknak. Az emberi jogok alapvető emberi szabadságjogok, amelyek az egyén tiszteletének elvén és azon a feltevésen alapulnak, hogy minden emberi lény egyenlő és emberhez méltó bánásmódot érdemel. Noha az emberi jogokat a világ számos részén nem tartják tiszteletben vagy nem alkalmazzák, e jogok mindenhol és mindenkit megilletnek. Az emberi jogok alapos megértése fontos része a globális emberi közösség tagjaként betöltött kollektív státuszunknak. Az emberi jogok történetének vizsgálata szintén fontos ahhoz, hogy átlássuk, a jogok

– vagy azok hiánya – milyen hatást gyakorolt társadalmainkra. A történelemben mindvégig voltak jogaitól megfosztott emberek, akik jogaik visszaszerzése érdekében békés vagy erőszakos eszközökhöz voltak kénytelenek folyamodni. E harcok ma is folytatódnak a világ számos részén.

Annak megértéséhez, hogy az emberi jogok miként érintik mindennapi életünket, illetve annak elismeréséhez, hogy felelősek vagyunk azért, hogy e jogokat egyensúlyba hozzuk mások jogaival, meg kell értenünk, mik az emberi jogok. Mik tehát az emberi jogok? Honnan származnak? Milyen hatásuk van az emberiségre? Hogyan érintenek engem?

Fogalom meghatározások

Emberi jog

Az emberi jogok olyan alapvető jogok és szabadságok, amelyek minden embert megilletnek állampolgárságára, nemére, nemzeti vagy etnikai származására, fajára, vallására, szexuális irányultságára, nyelvére és egyéb helyzetére való tekintet nélkül.

Az emberi jogok magukban foglalják a polgári és politikai jogokat is, így például az élethez, a szabadsághoz és a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot, valamint a szociális, kulturális és gazdasági jogokat, köztük a kultúrában való részvételhez való jogot, az élelemhez való jogot és a munkához és oktatáshoz való jogot. Az emberi jogokat nemzetközi és nemzeti jogszabályok és egyezmények védik és támogatják. Az emberi jogok védelmét szolgáló nemzetközi rendszer alapját az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata képezi. A nyilatkozatot az ENSZ Közgyűlése 1948. december 10-én fogadta el. Minden évben e napon ünnepeljük az emberi jogok nemzetközi napját. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 30 cikkben határozza meg a mindenkit megillető állampolgári, politikai, gazdasági, szociális és kulturális jogokat. A nyilatkozat az emberi méltóságra vonatkozó jövőkép, amely átível a politikai határokon és hatalmon, arra kötelezve a kormányokat, hogy mindenki alapvető jogait tartsák tiszteletben.

(Az [Amnesty International](#) 2015. évi meghatározása alapján.)

Etika

Az ember magatartását vagy valamely tevékenység folytatását vezérlő erkölcsi elvek összessége. Az erkölcsi elvekkel foglalkozó tudományág.

(Az [Oxford Dictionary](#) meghatározása alapján.)

Kisebbségi jogok

A nem uralkodó csoportok kultúrájuk, vallási vagy etnikai különbözőségük megőrzésére irányuló erőfeszítései a 18. és 19. században, a nemzetállamok létrejöttével kezdődtek meg. A kisebbségi jogok elismerése és védelme a nemzetközi jogban a Nemzetek Szövetsége keretében elfogadott több „kisebbségi egyezmény” elfogadása révén kezdődött meg. Amikor a Nemzetek Szövetsége helyett 1945-ben létrehozták az Egyesült Nemzetek Szervezetét, az a kisebbségekre vonatkozóan fokozatosan úgyszintén több normát, eljárást és mechanizmust dolgozott ki.

(Az [ENSZ Emberi Jogi Főbiztosságának](#) 2010. évi meghatározása alapján.)

Kiváltság

Valamely személy, társaság vagy osztály által a többi polgárt megillető általános előnyökön felül élvezett különleges és egyedi előny vagy kedvezmény. Kivételes vagy rendkívüli jogkör vagy mentesség. Valamely személy vagy osztály által a joggal szemben vagy azon túlmenően élvezett jog, hatáskör, engedmény vagy mentesség. A kiváltság valamely teher vagy részvétel alóli mentesség, amelynek révén bizonyos személyek engedményben részesülnek azon jogi feltevés alapján, hogy az általuk betöltött tisztség vagy hivatal jellegénél fogva minden idejüket és figyelmüket leköti, és ezért ezen engedmény hiányában nem tudnák megfelelően ellátni hivatalukat a közjó által megkívánt cél érdekében.

(A [Law Dictionary](#) jogi szótár meghatározása alapján.)